
ISBN 978-83-61265-56-6

Copyright © by Bolesław Gaziński

WSZELKIE PRAWA ZASTRZEŻONE

Niniejsza publikacja nie może być kopiowana w całości lub częściach, składana na innym nośniku, wykorzystana niezgodnie z przeznaczeniem bez pisemnego upoważnienia wydawcy. Wydawca nie ponosi odpowiedzialności za treść opublikowanych reklam.

SAMOCHODOWY TRANSPORT KRAJOWY I MIĘDZYNARODOWY KOMPENDIUM WIEDZY PRAKTYCZNEJ

Praca zbiorowa pod redakcją
prof. dr. hab. inż. Wiesława Zwierzyckiego

Autorzy:

dr inż. DARIUSZ STARKOWSKI (Wprowadzenie, rozdz. 1-13)

dr hab. inż. KRZYSZTOF BIEŃCZAK (rozdz. 8, 9)

prof. dr hab. inż. WIEŚLAW ZWIERZYCKI (Wprowadzenie, rozdz. 6, 8, 9, 11, 13)

Tom III ŚRODOWISKO PRACY KIEROWCY. LOGISTYKA

Recenzent:

prof. dr hab. inż. MIROSŁAW LUFT

Skład, łamanie,

i opracowanie graficzne:

mgr Karolina Dolata - Szczęsna, mgr Piotr Perkowski

Redakcja:

mgr inż. Joanna Józwiak - Olszewska, Jolanta Trębicka

Wydawca:

SYSTHERM D. Gazińska sp. j.

Poznań, ul. św. Wincentego 7, tel. 61 850 75 98

Druk i oprawa:

BETMOR - Poligrafia s.c., ul. Chlebowa 3, 61-003 Poznań

Nagroda Rektora Politechniki Poznańskiej

za wybitne osiągnięcia dydaktyczne
w roku 2007

ZESPOŁOWA I STOPNIA

dla

dra inż. Dariusza Starkowskiego

za podręcznik

„Samochodowy transport krajowy i międzynarodowy.
Kompedium wiedzy praktycznej”

REKTOR

prof. dr hab. inż. Adam Hamrol

Poznań, dnia 8 października 2008 r.

Prezydent Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej – L.B. Johnson w roku 1967 podczas wygłaszania orędzia do Kongresu stwierdził:

„...Straty nasze w związku z pojawieniem się samochodów są niewspółmierne (...). Jeżeli nie zatrzymamy tego przelewu krwi, z każdych dwóch obywateli jeden zginie albo będzie ciężko ranny w wypadkach na naszych drogach...”

„Zastosowanie jakiegoś środka dającego bodaj nadzieję, tam gdzie grozi śmierć jest zawsze słuszniejsze niż nie uczynienie niczego. Osąd wydający się ex ante (przede wszystkim) słuszny pozostaje niepodważalny nawet, jeśli okaże się ex post (potem), że wybór środka przyniósł w efekcie zamiast zażegnania – przyspieszenie zgonu.

Prawo nie wymaga, aby rezygnować z ostatniej szansy nawet wówczas, gdy zamierzona czynność może zawieść. Przeciwnie, oczekuje, że zostanie ona wykorzystana”.

Paul Bockelmann – Strafrecht des Arztes

Spis treści

Od wydawcy	13
Recenzja	14
Wprowadzenie	15
CZĘŚĆ IV: ŚRODOWISKO PRACY KIEROWCY· LOGISTYKA	18
1. Zdrowie kierowcy, środowisko i elementy ergonomii stanowiska pracy kierowcy	19
1.1. Zdrowie kierowcy	20
1.1.1. Sprawność fizyczna kierowcy	20
1.1.2. Sprawność psychiczna kierowcy	21
1.1.3. Zawodowe choroby kierowców	26
1.1.3.1. Dyskopatia	26
1.1.3.2. Choroba wibracyjna	31
1.1.4. Charakterystyka postawy ciała kierowcy, pozycji i ruchów podczas prowadzenia pojazdu	33
1.1.5. Ochrona osobista	34
1.1.5.1. Ubranie kierowcy	35
1.1.5.2. Ochrona oczu	35
1.1.5.3. Posiłek kierowcy	38
1.1.6. Charakterystyka pracy kierowcy samochodu ciężarowego i autobusu	39
1.1.7. Zasady ergonomiczne miejsca pracy kierowcy	45
1.1.7.1. Wymagania w stosunku do miejsca pracy kierowcy	50
1.1.7.2. Układ klimatyzacji i ogrzewania w samochodzie ciężarowym i autobusie	60
1.1.7.3. Wpływ zmian temperatury w kabinie pojazdu na zachowanie się kierowcy	65
1.2. Strefy ergonomiczne miejsca pracy kierowcy	66
1.2.1. Fotel kierowcy	67
1.2.2. System bezpieczeństwa w fotelu kierowcy	72
1.3. Aspekty fizjologiczne i psychiczne wykonywania zawodu kierowcy	73
Literatura	74
2. Czynniki odgrywające główną rolę podczas zachowania się kierowcy w różnych sytuacjach na drodze	77
2.1. Czynniki wpływające na bezpieczne prowadzenie pojazdu przez kierowcę	77

2.1.1.	Zasadnicze czynniki, odrywające główną rolę w czasie reakcji kierowcy	79
2.1.2.	Czas reakcji kierowcy	81
2.1.3.	Zależności drogi hamowania od czasu reakcji psychicznej kierowcy	85
2.1.4.	Wpływ infradźwięków na prowadzenie pojazdu przez kierowcę	85
2.2.	Wpływ emocji na prowadzenie pojazdu przez kierowcę	87
2.3.	Wpływ alkoholu na długość drogi hamowania	89
2.3.1.	Wpływ alkoholu na kierowcę	90
2.3.1.1.	Charakterystyka stanów organizmu człowieka po spożyciu alkoholu	94
2.3.1.2.	Odpowiedzialność karna za kierowanie pojazdem pod wpływem alkoholu i środków działających podobnie do alkoholu	95
2.3.3.	Przykazania dla kierowcy podczas prowadzenia pojazdu	107
2.3.4.	Praktyczne rady dla kierowców wpływające na bezpieczeństwo na drodze	107
2.3.5.	Leki zabronione podczas prowadzenia pojazdów mechanicznych	108
2.4.	Środki działające podobnie jak alkohol	109
2.4.1.	Narkotyki	109
2.4.1.1.	Rodzaje testów do wykrywania działania narkotyków	113
2.5.	Wykaz środków zabronionych przy prowadzeniu pojazdów mechanicznych	118
2.6.	Przyczyny zasypiania kierowców w czasie prowadzenia pojazdu	120
2.6.1.	Warunki pogodowe i topograficzne wpływające na zmęczenie kierowcy	130
2.6.2.	Czynności kierowcy podczas powstrzymania się przed zaśnięciem	141
2.6.3.	Choroby kierowcy wpływające na jego zdolność do bezpiecznego prowadzenia pojazdu	141
	Literatura	142
3.	Wiedza i świadomość zaistnienia różnych sytuacji w czasie pracy kierowcy	145
3.1.	Wiedza i świadomość możliwych wypadków przy pracy w sektorze transportu	145
3.1.1.	Pojęcia związane z nieprzestrzeganiem zasad ruchu drogowego	145
3.1.2.	Podział wypadków drogowych w sektorze transportu	146
3.1.3.	Czynniki determinujące powstawanie wypadków drogowych	150
3.1.4.	System ratownictwa drogowego	159
3.1.5.	Spoleczne przyczyny wypadków drogowych	159
3.1.6.	Zachowanie kierowcy w nagłych sytuacjach na drodze	164
3.1.6.1.	Oznaczenie miejsca wypadku drogowego	164
3.1.6.2.	Czynności kierowcy podczas awarii samochodu	165
3.1.7.	Ogólne zasady postępowania na miejscu wypadku	166
3.1.8.	Podstawowe dokumenty sporządzane po wypadku drogowym	167
3.1.9.	Ogólne zasady postępowania na miejscu kolizji drogowej	174
3.1.10.	Działanie kierowcy podczas pożaru pojazdu	174
3.1.11.	Zapobieganie wypadkom drogowym	176
3.1.11.1.	Przyczyny i sprawcy wypadków drogowych	177
3.1.12.	Handel nielegalnymi emigrantami oraz nielegalna emigracja	178
3.1.12.1.	Zakres odpowiedzialności przewoźnika drogowego podczas przewozu emigrantów i imigrantów bez zezwolenia	181
3.1.13.	Obowiązki kierowcy związane z zachowaniem bezpieczeństwa w ruchu drogowym	182
3.1.14.	Zagrożenia i bhp na stanowisku pracy kierowcy i sposoby ochrony przed nimi	183
3.1.15.	Zawodowe manewrowanie pojazdem	186

3.1.16.	Bezpieczeństwo pasażerów i komfort ich jazdy podczas podróży	187
3.1.17.	Wykaz adresów stron internetowych instytucji zajmujących się bezpieczeństwem ruchu drogowego	190
	Literatura	191
4.	Wiedza i zasady udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej przez kierowcę	193
4.1.	Przedlekarska pomoc ofiarom wypadków drogowych	193
4.1.1.	Podstawowe pojęcia z zakresu ratownictwa medycznego	194
4.1.2.	Resuscytacja krążeniowo-oddechowa	197
4.1.3.	Powstrzymywanie krwawień i krwotoków	202
4.1.4.	Opatrywanie ran	205
4.1.5.	Unieruchamianie złamanych i zwichniętych kończyn	206
4.1.6.	Postępowanie w przypadku oparzeń, zatruc i stanu wstrząsu (pourazowego)	208
4.2.	System ratownictwa drogowego	209
	Literatura	210
5.	Transport lądowy jako dziedzina gospodarki państwa	211
5.1.	Kierunki rozwoju pojazdów samochodowych i transportu	211
5.1.1.	Podstawowe definicje i pojęcia w eksploatacji pojazdów	211
5.1.2.	Organizowanie zadań transportowych oraz techniczne utrzymanie pojazdów	213
5.1.3.	Charakterystyki techniczne pojazdów i ilościowe użytkowania środków transportu	214
5.1.4.	Transport jako dziedzina gospodarcza	217
5.1.5.	Podział transportu samochodowego	218
5.1.6.	Charakterystyka rynku transportowego	220
5.2.	Podstawowe definicje dotyczące spedycji	222
5.2.1.	Podział i kategorie środków transportowych	223
5.2.2.	Podstawowe dokumenty wystawiane przez spedycje	225
5.3.	Organizacja podstawowych rodzajów przedsiębiorstw transportowych i pomocniczej działalności transportowej	226
5.3.1.	Definicja przedsiębiorstwa transportowego	226
5.3.2.	Struktura organizacyjna przedsiębiorstw transportowych	228
5.4.	Infrastruktura transportowa Polski	231
5.4.1.	Struktura i finansowanie infrastruktury w Polsce	234
5.4.1.1.	Numeracja dróg publicznych	236
5.4.2.	Rozbudowa infrastruktury w Polsce w latach 2002–2015	239
5.4.3.	Planowane i projektowane autostrady, drogi ekspresowe do 2015 roku	241
5.5.	Środowisko ekonomiczne w sektorze transportu	247
	Literatura	256
6.	Transport kombinowany	257
6.1.1.	Podstawowe definicje	257
6.1.2.	Przykłady praktyczne stosowania transportu kombinowanego	258
6.2.	Podział transportu kombinowanego	259
6.2.1.	Przewozy multimodalne	259
6.2.2.	Przewozy kontenerowe	264
6.2.3.	Przewozy „piggyback”	270

6.2.4.	Przewozy lądowo-morskie	281
6.2.5.	Transport intermodalny	282
6.2.5.1.	Przewozy kontenerowe	284
6.2.5.2.	Przewozy szynowo-drogowe	285
6.2.5.3.	Przewozy lądowo-promowe	286
6.2.6.	Kombinacje środków transportowych	286
6.2.7.	Charakterystyka przewozów kombinowanych w Polsce	294
6.2.8.	Terminal transportu kombinowanego	298
6.2.9.	Dokumenty w transporcie kombinowanym	300
6.2.10.	Wykorzystanie i rozwój transportu kombinowanego w Europie i w Polsce	300
6.2.11.	Zalety transportu kombinowanego	305
6.2.12.	Wady przewozów kombinowanych	305
6.2.13.	Perspektywy rozwoju transportu kombinowanego w świetle strategii rozwoju transportu w latach 2007–2013	305
6.3.	Nadwozia wymienne	306
6.3.1.	Zalecenia dla kierowcy przewożącego ładunki w nadwoziach wymiennych	310
6.4.	Naczepa samochodowa	312
6.5.	Paleta ładunkowa	312
	Literatura	313
7.	Transport ładunków nienormatywnych	315
7.1.	Regulacje prawne przewozu drogowego ładunków ponadgabarytowych	315
7.2.	Podstawowe pojęcia w transporcie ładunków ponadgabarytowych	316
7.3.	Czynności podczas przygotowania transportu ponadgabarytowego	317
7.4.	Zadania dodatkowych firm i służb biorących udział w transporcie ładunków ponadgabarytowych	318
7.5.	Rodzaje środków transportowych stosowanych w przewozach ponadgabarytowych	318
7.6.	Zezwolenia w transporcie ładunków ponadgabarytowych	323
7.6.1.	Rodzaje zezwoleń	323
7.7.	Dopuszczalne naciski na oś na drogach RP	325
7.8.	Warunki pilotowania środków transportowych stosowanych w przewozach ponadgabarytowych	332
7.9.	Opłaty za przewozy ponadgabarytowe	335
7.10.	Kary dla przewoźników związane z transportem towarów ponadgabarytowych	347
7.11.	Organa państwowe uprawnione do kontroli transportu towarów ponadgabarytowych	359
	Literatura	359
8.	Przewóz żywych zwierząt	361
8.1.	Regulacje prawne przewozu drogowego zwierząt	361
8.1.1.	Charakterystyka regulacji prawnych w Unii Europejskiej	361
8.1.2.	Charakterystyka regulacji krajowych	362
8.1.3.	Podstawowe pojęcia przewozu drogowego zwierząt	364
8.2.	Warunki transportu zwierząt	365
8.3.	Specjalistyczne warunki techniczne dla pojazdów	369
8.3.1.	Wymagania dodatkowe dotyczące środków transportu	374

8.4.	Podział środków transportowych	375
8.5.	Czas transportu zwierząt	376
8.6.	Zasady kontroli transportu zwierząt	377
8.7.	Kary dla przewoźników związane z transportem zwierząt	378
8.8.	Organa państwowe uprawnione do kontroli transportu żywych zwierząt	378
	Literatura	378
9.	Przewóz artykułów żywnościowych	379
9.1.	System bezpieczeństwa zdrowotnego	379
9.2.	Uregulowania prawne przewozu drogowego żywności	381
9.2.1.	Międzynarodowe uregulowania prawne przewozu drogowego żywności	381
9.2.2.	Krajowe uregulowania prawne przewozu drogowego żywności	381
9.2.3.	Państwa – strony Umowy ATP	382
9.2.3.1.	Obszar obowiązywania Umowy ATP	385
9.3.	Przewóz artykułów spożywczych	387
9.4.	Warunki dotyczące temperatur obowiązujące dla artykułów żywnościowych	388
9.5.	Rodzaje środków transportu żywności	390
9.5.1.	Określenie i normy specjalnych środków transportu do przewozu szybko psujących się artykułów żywnościowych	393
9.5.2.	Wymagania specjalistyczne dla samochodów do przewozu żywności	397
9.5.3.	Warunki transportu mięsa surowego chłodzonego	400
9.5.4.	Warunki transportu drobiu	400
9.5.5.	Warunki transportu chleba i produktów podobnego rodzaju	401
9.5.6.	Warunki transportu ryb	401
9.5.7.	Warunki transportu mleka pasteryzowanego i produktów mlecznych	401
9.5.8.	Warunki transportu jaj	402
9.5.9.	Samochody do przewozu luzem materiałów sypkich i suchych, np. mąki, cukru, soli, nawozów sztucznych	403
9.5.10.	Warunki transportu napojów	405
9.6.	Oznaczenia literowe środków transportu żywności	406
9.7.	Urządzenia rejestrujące temperaturę	409
9.8.	System informatycznej kontroli nad przewozem artykułów żywnościowych	412
9.9.	Kontrola przestrzegania przewozów w ramach ATP	413
9.10.	Protokół ATP	414
9.11.	Rodzaje kar dla przewoźników w zakresie przewozu żywności	415
	Literatura	416
10.	Przewozy specjalistyczne (nadwozia specjalistyczne)	417
10.1.	Samochody do przewozu samochodów (samochodowce)	417
10.2.	Samochody do przewozu pieniędzy	419
10.3.	Samochody do przewozu zwłok i szczątków ludzkich	420
10.4.	Samochody do przewozu betonu	422
	Literatura	424
11.	Transport odpadów	425
11.1.	Regulacje prawne przewozu drogowego odpadów	425

11.2.	Definicje odpadów	427
11.2.1.	Definicje specjalistyczne dotyczące gospodarki odpadami	427
11.3.	Gromadzenie odpadów	428
11.4.	Wywóz odpadów	428
11.5.	Kategorie odpadów	429
11.5.1.	Rodzaje odpadów niebezpiecznych	429
11.6.	Właściwości odpadów niebezpiecznych	430
11.7.	Warunki transportu odpadów	432
11.7.1.	Rodzaje pojemników	432
11.7.2.	Systemy transportu odpadów	434
11.8.	Środki transportu do przewozu i przechowywania odpadów	434
11.8.1.	Podział i charakterystyka środków transportowych do przewozu odpadów	434
11.8.2.	Zalecenia i przestrogi dla obsługi hakowych urządzeń ładunkowych	441
11.9.	Dokumenty uprawniające do prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie transportu odpadów	442
11.10.	Metody unieszkodliwiania odpadów	444
11.11.	Kary dla przewoźnika związane z transportem odpadów	444
11.12.	Organa państwowe uprawnione do kontroli transportu odpadów	445
	Literatura	445
12.	Logistyka magazynowo-spedycyjna. Centra logistyczne	447
12.1.	Definicja centrum logistycznego i jego charakterystyka	447
12.2.	Parametry ekonomiczne centrów dystrybucji	449
12.3.	Istota intermodalnych centrów logistycznych	450
12.4.	Rola i zadania centrów logistycznych	451
12.5.	Zadania centrów logistycznych	453
12.6.	Funkcje centrów logistycznych	455
12.7.	Podział centrów logistycznych	456
12.8.	Rola centrów logistycznych w transporcie towarów	458
12.9.	Transport w centrum logistycznym	460
12.10.	System informatyczny centrum logistycznego	462
12.11.	Kryteria pracy centrum logistycznego	463
12.12.	Cechy szczególne centrów logistycznych	464
12.13.	Tendencje rozwojowe centrów logistycznych	464
12.14.	Maszyny i urządzenia ładunkowe	465
12.14.1.	Definicja maszyn i urządzeń ładunkowych	465
12.14.2.	Podział maszyn ładunkowych	465
12.14.3.	Urządzenia ładunkowe na pojazdach samochodowych	473
12.14.4.	Instrukcja BHP przy ręcznym przewożeniu ładunków	476
12.14.5.	Podstawowe zasady stosowania dźwignic o napędzie ręcznym	478
12.15.	Giełdy transportowe	479
12.15.1.	TimoCom Truck&Cargo	479
12.15.2.	Międzynarodowa giełda TELENET	491
12.15.3.	Platforma BENELOG	491
12.15.4.	Giełda transportowa OCX	492
	Literatura	493

13.	Ochrona środowiska naturalnego przed wpływem transportu	495
13.1.	Rodzaje zagrożeń środowiska naturalnego	495
13.1.1.	Degradacyjny wpływ transportu na naturalne środowisko człowieka	495
13.1.2.	Emisja toksycznych spalin	497
13.1.3.	Emisja hałasu	504
13.1.4.	Udział transportu w zanieczyszczaniu wód	507
13.1.5.	Zajętość terenu	507
13.1.6.	Odpady motoryzacyjne	508
13.2.	Koszt zewnętrzny transportu	509
	Literatura	513

Załącznik

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu i związanych z tym działań (Dz. Urz. UE nr L 3 z dnia 5 stycznia 2005 r., s.1).

Suplement

do książki D. Starkowski, K. Bieńczak, W. Zwierzycki: „Samochodowy transport krajowy i międzynarodowy. Kompendium wiedzy praktycznej”. Tom II Przepisy prawne. Stan prawny na dzień 30.11.2010 r.